

1.Zagrożenia zewnętrzne i procedury reagowania w razie wystąpienia zagrożenia

Do najczęściej występujących zewnętrznych zagrożeń fizycznych należą: wybuch pożaru, podejrzenie podłożenia ładunku wybuchowego, otrzymanie podejrzonej przesyłki, wtargnięcie terrorysty do szkoły, zagrożenie skażeniem niebezpiecznymi środkami chemicznymi lub biologicznymi, epidemia i kataklizm.

W niemal każdym z powyższych przypadków dochodzi do ogłoszenia **alarmu i ewakuacji** uczniów oraz personelu szkoły. Sposób ich przeprowadzenia powinien być znany wszystkim a ćwiczenia w przeprowadzaniu ewakuacji powinny odbywać się raz w roku szkolnym.

1.1 Pożar w szkole. Ewakuacja w trakcie lekcji i przerwy – zasady postępowania po ogłoszeniu alarmu w szkole i placówce oświatowej

Alarm lokalny w szkole ma na celu zapewnienie bezpieczeństwa w razie zagrożenia życia i zdrowia uczniów przebywających na terenie szkoły. Najważniejszym działaniem, jakie należy podjąć w przypadku stwierdzenia zagrożenia, jest jak najszybsze powiadomienie o niebezpieczeństwie wszystkich osób znajdujących się w strefie zagrożenia i natychmiastowe podjęcie działań mających na celu ratowanie zdrowia i życia osób zagrożonych. W tym celu należy wykorzystać sygnał alarmu lokalnego, którym w szkole są trzy sygnały dzwonka, trwające około 10 sekund każdy, następujące bezpośrednio po sobie.

Alarm lokalny w szkole jest sygnałem, który powinien być znany wszystkim uczniom i pracownikom szkoły. Tylko w przypadku, gdy nastąpiło bezpośrednie zagrożenie życia, nauczyciel sam podejmuje decyzję o ewakuacji, nie czekając na ogłoszenie alarmu.

Zasady postępowania po ogłoszeniu alarmu w szkole/placówce oświatowej:

1. O ewakuacji decyduje dyrektor, który po otrzymaniu meldunku od nauczyciela lub innej osoby zgłaszającej zagrożenie oraz rozpoznaniu sytuacji podejmuje decyzję o zawiadomieniu służb (policja, straż pożarna) i ogłoszeniu alarmu.
2. W sytuacji braku prądu sygnał alarmowy może być ogłaszany za pomocą gwizdka lub dzwonka ręcznego, z jednoczesnym komunikatem słownym podawanym przez osoby ogłaszające alarm. Jest to sygnał do natychmiastowego działania dla wszystkich pracowników szkoły oraz bezwzględnego wykonywania poleceń nauczycieli przez uczniów.
3. Niezbędne jest wezwanie odpowiednich służb drogą telefoniczną.
Procedura wezwania powinna być realizowana następująco:

O zagrożeniu należy bezzwłocznie poinformować odpowiednie służby:

- policja 997;
- straż pożarna 998;
- pogotowie ratunkowe 999;
- europejski telefon alarmowy (obowiązujący na terenie całej Unii Europejskiej) 112;

- pogotowie energetyczne 991;
- pogotowie gazowe 992;
- pogotowie ciepłownicze 993;
- pogotowie wodno-kanalizacyjne 994;
- wojewódzkie centrum zarządzania kryzysowego 987;
- infolinia policji (połączenie bezpłatne) 800 120 226.

Po zgłoszeniu się dyżurnego operatora danej służby podaje się następujące informacje:

- rodzaj stwierdzonego zagrożenia;
- nazwa i adres szkoły;
- imię i nazwisko oraz pełniona funkcję;
- telefon kontaktowy;
- zrealizowane dotąd działania w reakcji na zagrożenie.

Potwierdzenie przyjęcia zgłoszenia i zapisanie danych przyjmującego zgłoszenie.

Wszystkie działania od tej chwili mają prowadzić do jak najszybszej ewakuacji wszystkich osób znajdujących się na terenie szkoły. Wszyscy powinni bezwzględnie podporządkować się poleceniom osób funkcyjnych. W przypadku uczniów taką osobą jest nauczyciel, z którym w danym momencie mają zajęcia.

4. Akcją nie może kierować wiele osób, by nie doprowadzić do dezorientacji i wybuchu paniki.
5. Po rozpoznaniu zagrożenia i dokonaniu oceny sytuacji nauczyciel decyduje o możliwej najkrótszej drodze ewakuacji z budynku.
6. Uczniowie na polecenie nauczyciela ustawiają się w szeregu i w sposób zorganizowany kierują się do wskazanego wyjścia ewakuacyjnego.
7. Należy poruszać się po prawej stronie korytarzy i klatek schodowych, wykonując polecenia osób funkcyjnych.
8. Jeżeli alarm zostanie ogłoszony w czasie przerwy, uczniowie powinni skupić się wokół najbliższego stojącego nauczyciela.
9. Nauczyciele i uczniowie, którzy mają lekcje na wyższych kondygnacjach, schodzą po stwierdzeniu, że uczniowie z niższych kondygnacji opuścili już budynek i drogi ewakuacyjne są wolne.
10. Po opuszczeniu budynku uczniowie wraz z nauczycielem udają się na miejsce zbiórki.
11. Jeżeli alarm zostaje ogłoszony w czasie przerwy, uczniowie natychmiast udają się (jeżeli tylko nie zagraża to ich bezpieczeństwu) pod salę, w której mają mieć zajęcia i stamtąd pod opieką nauczyciela przemieszczają się tak, jak to opisano wyżej.
12. Zbiórka na placu alarmowym służy sprawdzeniu obecności uczniów klas i ustaleniu liczby osób nieobecnych. Jest to bardzo istotne dla prowadzenia przez wezwane służby akcji ratunkowej.

Najważniejsze zasady, o których powinien pamiętać każdy uczeń i przestrzegać ich od chwili ogłoszenia w szkole alarmu:

1. Słuchaj i wykonuj dokładnie polecenia nauczyciela.
2. Zachowaj spokój.
3. Po przerwaniu zajęć udaj się wraz z klasą na miejsce zbiórki drogą wskazywaną przez nauczyciela.
4. Pomagaj osobom słabszym.
5. Nie lekceważ zagrożenia nawet wówczas, gdy nie jest ono bezpośrednie.

Bezpieczna ewakuacja osób z niepełnosprawnością

W przypadku osób z niepełnosprawnością bezpieczna ewakuacja powinna uwzględniać rodzaj oraz stopień niepełnosprawności, wiek wychowanków i ewentualne wykorzystanie potrzeby ewakuacji pomocy ze strony innych osób (pracowników, uczniów). Aby ułatwić ewakuację osób z niepełnosprawnościami, należy:

1. Sporządzić listę uczniów z różnymi rodzajami niepełnosprawności.
2. Rozplanować zajęcia klas, w których uczą się osoby z niepełnosprawnością, w taki sposób nie musiały one przemieszczać się pomiędzy piętrami budynku.
3. Przystosować drogi ewakuacyjne do poruszania się osób z niepełnosprawnościami;
4. Wyznaczyć opiekunów osób z niepełnosprawnością na czas ewakuacji.
5. W miarę możliwości wcześniej przeszkolić opiekunów osób z niepełnosprawnościami w zakresie technik ewakuacji.

Osoby niepełnosprawne ruchowo często są w stanie samodzielnie pokonać drogę tylko do tzw. bezpiecznego miejsca, co może opóźnić czas ewakuacji całej placówki. Jest to szczególnie istotne w pierwszej fazie opuszczania budynku. Warto uwzględnić konieczność przepuszczenia przed osobą niepełnosprawną strumienia ewakuowanych. Bezpieczne, do-celowe miejsce ewakuacji nie zawsze znajduje się poza budynkiem szkolnym. W przypadku osób poruszających się na wózkach inwalidzkich miejsce takie powinno mieć odpowiedni wymiary (co najmniej 900 x 1400 mm). Jego położenie w pobliżu pionowej drogi ewakuacyjnej (schodów) wpłynie na podniesienie bezpieczeństwa osoby ewakuowanej.

Samodzielne pokonywanie dróg ewakuacyjnych przez **osoby niewidome i niedowidzące** może wiązać się z ogromnym stresem. Pomóc im mogą wprowadzone w placówce rozwiązania łagodzące stres:

- o poziome znaki fluorescencyjne na podłogach i ścianach;
- o podświetlone poręcze schodów, progi i przeszkody w kolorach kontrastujących z barwą ścian i otoczenia oraz oświetlenie ewakuacyjne;
- o organizowanie tzw. grup pomocy koleżeńskiej oraz przydzielanie opiekunów uczniom niewidomym lub niedowidzącym.

W przypadkach pozostałych niepełnosprawności aspekt przystosowania dróg ewakuacyjnych należy rozpatrywać indywidualnie.

Przykłady technik ewakuacji osób z niepełnosprawnościami:

1. Wykorzystanie krzesła lub wózka inwalidzkiego – ratownicy umieszczają na nim osobę wymagającą pomocy, a następnie chwytają za nogi oraz oparcie.
2. Chwyt strażacki – ratownik przekłada swoją rękę między nogami osoby ratowanej, zaciągając ją na nadgarstku zwisającej ręki ratowanego, ratowanego kładzie sobie na barkach.
3. Chwyt kończynowy – jeden ratownik staje za głową ratowanego i chwytą go pod pachy, drugi ratownik jest odwrócony do ratowanego plecami i chwytą go pod kolana.
4. Chwyt „na barana” – ratowany znajduje się na plecach ratownika, który podtrzymuje go obiema rękami za uda.
5. Chwyt kotłowy – klasyczny sposób przenoszenia małych dzieci.
6. Wykorzystanie koca lub innego podobnego rozmiarami materiału – koc owija się wokół rąk i głowy.
7. Ratowanie w sposób umożliwiający ciągnięcie osoby ratowanej po płaskiej, równej powierzchni (szczególnie przydatne przy ewakuacji osób o dużej masie ciała, nieprzytomnych oraz w przestrzeni zadymionej, gdzie nie ma możliwości przyjęcia postawy wyprostowanej).

1.2 Wtargnięcie napastnika (terrorysty) do szkoły – postępowanie nauczyciela, współpraca z policją

Poniższe rekomendacje odnoszą się do niezbędnych reakcji nauczyciela i dotyczące sytuacji wtargnięcia napastnika z niebezpiecznym narzędziem lub bronią , który strzela do osób znajdujących się na korytarzu i w salach lekcyjnych, tzw. aktywny strzelec

1. **Jeżeli nie miałeś szansy na ucieczkę, ukryj się, zamknij drzwi na klucz** (zabarykaduj się) – szybkie zamknięcie drzwi może uniemożliwić napastnikowi wejście do pomieszczenia.
2. **Wycisz i uspokój uczniów** – wszelkie dźwięki wydostające się z sal lekcyjnych mogą przyciągnąć uwagę i sprowokować próbę wejścia napastnika do pomieszczenia lub ostrzelanie sali lekcyjnej przez drzwi czy ścianę.
3. **Zaopiekuj się uczniami ze SPE i uczniami, którzy potrzebują pomocy** – zwróć szczególną uwagę na uczniów, którzy specyficznie reagują na stres i mogą mieć problemy z opanowaniem emocji.
4. **Każde z względnie wyciszyć, wyłączyć telefony** – niespodziewane sygnały telefonów mogą zdradzić obecność osób wewnątrz zamkniętych pomieszczeń i zachęcić napastnika do wejścia.
5. **Poinformuj policję, wysyłając informację tekstową SMS o zaistniałej sytuacji** –w przypadku wtargnięcia napastnika do szkoły niezbędne jest natychmiastowe przekazanie informacji policji.
6. **Zasłoń okno, zgaś światło** – należy zaciemnić salę, aby utrudnić obserwowanie osób zabarykadowanych w salach lekcyjnych przez osoby współpracujące z napastnikami, a znajdujące się na zewnątrz budynku.
7. **Nie przemieszczaj się** – przemieszczanie się powoduje hałas lub powstanie cienia, który może zostać zauważony przez napastników.
8. **Stań poniżej linii okien, zejź z światła drzwi** – przebywanie w świetle drzwi rzuca cień i może zostać zauważone przez napastników.
9. **Zejź z linii strzału, połóż się na podłodze** – z reguły napastnicy strzelają na wysokości około 1 do 1,5 m. Strzały z broni palnej bez problemu przebijają drzwi i mogą zranić osoby znajdujące się wewnątrz.
10. **Jeżeli usłyszysz strzały, nie krzycz** – napastnicy, oddając na ślepo strzały przez zamknięte drzwi, chcą sprowokować krzyki przerażonych osób i upewnić się, czy w salach rzeczywiście nikogo nie ma.
11. **Nie otwieraj nikomu drzwi** – interweniujące oddziały policji w razie takiej konieczności same otworzą drzwi. Napastnicy mogą zmusić osoby funkcyjne (np. dyrektora) do przekazania komunikatu, który ma spowodować otwarcie drzwi.
12. **W przypadku wtargnięcia napastnika do pomieszczenia podejmij walkę, która może być ostatnią szansą na uratowanie życia** – celem aktywnego strzelca jest zabicie jak największej liczby ludzi. W takiej sytuacji podjęcie walki może dać jedyną szansę na uratowanie życia.

Postępowanie nauczyciela w przypadku bezpośredniego kontaktu z napastnikami, którzy dożą do przejęcia kontroli nad szkołą:

1. **Wykonuj bezwzględnie polecenia napastnika** – wszelkie próby oporu mogą sprowokować napastnika do impulsywnych zachowań lub zostać uznane za akt agresji i zakończyć się śmiercią zakładników.
2. **Nie udawaj bohatera** – osoby stawiające opór napastnikom giną pierwsze.
3. **Na żądanie terrorystów oddaj im przedmioty osobiste, np. telefon** – wszelkie próby oszukania napastników mogą zakończyć się śmiercią osoby oszukującej.
4. **Poinformuj, że nie możesz wykonać jakiegoś polecenia** – w takim przypadku ewentualne niewykonanie polecenia napastników nie zostanie potraktowane jako próba oporu.
5. **Nie patrz terrorystom w oczy, unikaj kontaktu wzrokowego** – patrzenie w oczy może zostać uznane za akt prowokacji i agresji.
6. **Nigdy nie odwracaj się plecami do napastnika** – odwracanie plecami może zostać uznane za akt agresji bądź lekceważenia, wywołuje złość lub niepokój napastnika.
7. **Nie zwracaj na siebie uwagi** – niezwracanie na siebie uwagi może zwiększyć szansę na uratowanie życia w przypadku, gdy zamachowcy zdecydują się zabić kogoś dla przykładu.
8. **Nie lekceważ napastnika i nie bądź agresywny** – brak szacunku i agresja mogą zostać ukarane przez zamachowców.
9. **Nie oszukuj terrorysty** – oszustwo może zostać uznane za brak szacunku czy agresji i zostać ukarane.
10. **Uspokój uczniów, zawsze zwracaj się do nich po imieniu** – zwracanie się do uczniów po imieniu pozwala na ich upodmiotowienie, co może spowodować łagodniejsze ich traktowanie przez zamachowców.
11. **Poinformuj napastnika o uczniach ze schorzeniami** – wiedza ta w konsekwencji obniży agresję ze strony zamachowców wobec dzieci, których zachowanie może być nietypowe.
12. **Pytaj zawsze o pozwolenie, np. gdy chcesz się zwrócić do uczniów** – każda aktywność podjęta bez zgody zamachowców może zostać potraktowana jako akt oporu czy agresji i w konsekwencji ukarana.
13. Zawsze korzystaj z dobrej woli terrorysty, zapytaj o możliwość np. napięcia się wody
– nigdy nie wiadomo, kiedy kolejny raz będzie można napić się czy zjeść posiłek.

Postępowanie nauczyciela w przypadku działań antyterrorystycznych podjętych przez policję:

1. **Nie uciekaj z miejsca zdarzenia, nie wykonuj gwałtownych ruchów, bo możesz zostać uznany za terrorystę** – policja w trakcie operacji odbijania zakładników nie jest w stanie odróżnić napastników od ofiar.
2. **Nie próbuj pomagać służbom ratowniczym, dyskutować z nimi** – próba pomocy siłom bezpieczeństwa bez ich wyraźnej zgody czy prośby może zostać potraktowana jako utrudnianie działania służb lub nawet uznana za akt agresji.
3. **Położ się na podłodze, trzymaj ręce z otwartymi dłońmi, najlepiej na wysokości głowy** – taka pozycja pozwala widzieć ewentualne niebezpieczne narzędzia będące w posiadaniu zamachowców, którzy wtopili się w szeregi zakładników.
4. Słuchaj poleceń i instrukcji grupy antyterrorystycznej, poddawaj się jej działaniom

– postawa taka ułatwia działania policji, a także identyfikację zamachowców, którzy próbują się wtopić w szeregi napastników.

5. **Odpowiadaj konkretnie na pytania policjantów** – nie zmyślaj, jeśli czegoś nie wiesz lub nie pamiętasz, powiedz to wyraźnie; służby interwencyjne potrzebują faktów, żeby uratować ludzkie życie.
6. **Nie trzymaj oczu w przypadku użycia gazów łzawiących** – tarcie oczu tylko pogarsza skutki użycia gazu łzawiącego.
7. **Pytaj o pozwolenie zaopiekowania się swoimi uczniami** – wszelkie samowolne działania mogą utrudnić akcję ratunkową.
8. **Odpowiadaj na pytania funkcjonariuszy** – policja zbiera kluczowe informacje mające się przyczynić do skutecznej akcji uwolnienia zakładników i identyfikacji zamachowców.
9. **Bądź przygotowany na traktowanie siebie jako potencjalnego terrorysty dopóki twoja tożsamość nie zostanie potwierdzona** – w pierwszej fazie operacji odbijania zakładników policja nie jest w stanie odróżnić zakładników od napastników, którzy często próbują się wtopić w tłum i uciec z miejsca ataku.
10. **Po wydaniu polecenia wyjścia opuść pomieszczenie jak najszybciej, oddal się we wskazanym kierunku** – w przypadku interwencji sił bezpieczeństwa należy wykonać polecenia dokładnie tak, jak tego chcą siły interwencyjne.
11. **Nie zatrzymuj się w celu zabrania rzeczy osobistych, zawsze istnieje ryzyko wybuchu lub pożaru** – najważniejsze jest uratowanie życia i zdrowia, a dopiero później ratowanie dóbr materialnych.

1.3 Podłożenie ładunku wybuchowego – postępowanie w wyniku zamachu bombowego

Specyfika zamachu bombowego polega na tym, że nie rozróżnia on „swoich” czy „obcych”, inaczej niż w przypadku porwania lub użycia broni palnej, które dotyczą konkretnych osób. Przez materiał wybuchowy rozumiemy związek chemiczny lub mieszaninę kilku związków chemicznych, która jest zdolna w odpowiednich warunkach do gwałtownej reakcji chemicznej i której towarzyszy wydzielanie wielkiej liczby produktów gazowych w postaci wybuchu (detonacji lub deflagracji). Określenie ładunek materiału wybuchowego oznacza określoną ilość materiału wybuchowego przygotowanego do wysadzenia.

Czynności pracownika szkoły po otrzymaniu informacji o podłożeniu ładunku wybuchowego:

1. **Prowadząc rozmowę z osobą informującą o podłożeniu ładunku wybuchowego, zapamiętaj jak największą ilość szczegółów** – uzyskane informacje mogą być istotne dla policji w celu identyfikacji sprawcy zagrożenia.
2. **Zapisz natychmiast wszystkie uzyskane lub zapamiętane informacje** – w przypadku stresującej sytuacji po pewnym czasie możesz mieć problemy z przypomnieniem sobie istotnych informacji.
3. **Poinformuj niezwłocznie o otrzymaniu zgłoszenia osobę odpowiedzialną w szkole za uruchomienie działań** – może ona zarządzić ewakuacją szkoły.
4. **Po usłyszeniu sygnału o podłożeniu ładunku wybuchowego rozpocznij ewakuację zgodnie z planem ewakuacji** – ewakuacja musi być rozpoczęta niezwłocznie po ogłoszeniu odpowiedniego sygnału. Ma ona na celu ochronę wszystkich osób przebywających w szkole przed skutkami ewentualnej eksplozji ładunku.
5. **Nie używaj telefonu komórkowego** – eksplozja ładunku może zostać zainicjowana falami emitowanymi przez telefon komórkowy.
6. **Wychodząc z sali, sprawdź, jeżeli możesz, czy w klasie pozostały przedmioty, które nie należą do jej wyposażenia** – stwierdzenie obecności nieznanego przedmiotu w klasie może przyspieszyć akcję policji i zminimalizować skutki ewentualnej eksplozji.
7. **Bezwzględnie wykonuj polecenia osoby kierującej sytuacją kryzysową lub funkcjonariuszy służb** – w trakcie uruchomienia procedury niezbędna jest dyscyplina i niezwłoczne wykonywanie wszystkich poleceń osoby kierującej sytuacją kryzysową.
8. **W miejscu ewakuacji policz wszystkich uczniów i poinformuj osobę odpowiedzialną za kierowanie działaniami kryzysowymi** – szybkie sprawdzenie obecności dzieci młodzieży oraz pracowników ułatwi zakończenie ewakuacji szkoły.
9. **Poinformuj rodziców o miejscu odbioru ich dzieci i drodze dojazdu** – informacja ta pozwoli rodzicom na sprawny odbiór dzieci i nie spowoduje blokowania dróg ewakuacyjnych.

Przez podejrzany pakunek rozumiemy przesyłkę, która może zawierać ładunek wybuchowy.

1.4. Podłożenie podejrzanego pakunku – postępowanie w sytuacji kryzysowej oraz uruchomienie procedury działań

Podejrzany pakunek to przesyłka z ładunkiem wybuchowym lub nieznaną substancją. W przypadku podejrzenia jej otrzymania:

1. **Odizoluj miejsce zlokalizowania podejrzanego pakunku** – należy założyć, że podejrzany pakunek jest ładunkiem wybuchowym, dopóki taka ewentualność nie zostanie wykluczona.
2. **Nie dotykaj, nie otwieraj i nie przesuwaj podejrzanego pakunku** – ładunek wybuchowy może eksplodować w trakcie próby manipulowania nim.
3. **Okryj podejrzany pakunek w razie stwierdzenia, że wydobywa się z niego inna substancja (tylko jeżeli czas na to pozwala)** – okrycie pakunku w przypadku wycieku nieznannej substancji może ograniczyć jej rozprzestrzenianie się.
4. **Poinformuj o zauważeniu pakunku osobę odpowiedzialną za uruchomienie procedury** – osoba ta może zarządzić ewakuację uczniów i wszystkich pracowników szkoły.
5. **Po usłyszeniu sygnału o podłożeniu ładunku wybuchowego rozpocznij ewakuację zgodnie z planem ewakuacji** – ewakuacja musi zostać rozpoczęta niezwłocznie po ogłoszeniu odpowiedniego sygnału. Ewakuacja ma na celu ochronę uczniów i wszystkich pracowników szkoły przed skutkami ewentualnej eksplozji ładunku.
6. **Nie używaj telefonu komórkowego** – fale emitowane przez telefon komórkowy mogą zainicjować eksplozję ładunku.
7. **Bezwzględnie wykonuj polecenia osoby kierującej sytuacją kryzysową lub funkcjonariuszy służb** – w trakcie uruchomienia procedury niezbędna jest dyscyplina i niezwłoczne wykonywanie wszystkich poleceń osoby kierującej sytuacją kryzysową.
8. **W miejscu ewakuacji policz wszystkich uczniów i pracowników szkoły i poinformuj osobę odpowiedzialną za kierowanie działaniami kryzysowymi** – szybkie sprawdzenie obecności ułatwi zakończenie ewakuacji szkoły.
9. **Jeśli jest to możliwe, poinformuj rodziców o miejscu odbioru ich dzieci i drodze dojazdu do szkoły** – informacja ta pozwoli rodzicom na sprawny odbiór dzieci i nie spowoduje blokowania dróg ewakuacyjnych.

Poniższa tabela prezentuje instrukcję postępowania w przypadku podejrzenia podłożenia na terenie szkoły ładunku wybuchowego lub podejrzanego pakunku:

Osoby odpowiedzialne za zarządzanie Dyrektor placówki lub w przypadku jego nieobecności wicedyrektor; w przypadku ich nieobecności – osoba przez nich wcześniej upoważniona.	
Otrzymanie informacji o podłożeniu ładunku wybuchowego	Zauważenie podejrzanego pakunku

Prowadząc rozmowę z osobą informującą o podłożeniu ładunku wybuchowego, zapamiętać jak największą ilość szczegółów.	Odizolować miejsce zlokalizowania podejrzanego pakunku.
Zapisać natychmiast wszystkie uzyskane lub zapamiętane informacje.	Nie dotykać, nie otwierać i nie przesuwac podejrzanego pakunku.
Poinformować niezwłocznie o otrzymaniu zgłoszenia osobę odpowiedzialną za uruchomienie procedury.	Okryć pakunek w przypadku stwierdzenia wydobywania się z niego innej substancji (tylko jeżeli czas na to pozwala).
Po usłyszeniu sygnału o podłożeniu ładunku wybuchowego rozpocząć ewakuację zgodnie z planem ewakuacji.	Poinformować o zauważeniu pakunku osobę odpowiedzialną za uruchomienie czynności.
Nie używać telefonu komórkowego.	Po usłyszeniu sygnału o podłożeniu ładunku wybuchowego rozpocząć ewakuację zgodnie z planem ewakuacji.

Wychodząc z sali, sprawdzić w miarę możliwości, czy w klasie pozostały przedmioty, które nie należą do jej wyposażenia.	Nie używać telefonu komórkowego.
Bezwzględnie wykonywać polecenia osoby kierującej sytuacją kryzysową lub funkcjonariuszy służb.	Bezwzględnie wykonywać polecenia osoby kierującej sytuacją kryzysową lub funkcjonariuszy służb.
W miejscu ewakuacji policzyć wszystkich uczniów i poinformować osobę odpowiedzialną za kierowanie działaniami kryzysowymi.	W miejscu ewakuacji policzyć wszystkich uczniów i poinformować osobę odpowiedzialną za kierowanie działaniami kryzysowymi.
Poinformować rodziców o miejscu odbioru ich dzieci i drodze dojazdu.	Poinformować rodziców o miejscu odbioru dzieci i drodze dojazdu.
Sposób prowadzenia ewakuacji	Ewakuację można przeprowadzić tylko na wyraźną komendę administratora budynku (wyznaczonej osoby odpowiedzialnej za uruchomienie procedury) lub sił interwencyjnych i zgodnie z ich wskazówkami.
Telefony alarmowe	Policja 997; europejski telefon alarmowy 112

<p>Sposób powiadamiania służb</p>	<p>Wybierz jeden z ww. numerów.</p> <p>Po zgłoszeniu się dyżurnego operatora danej służby podaj następujące informacje:</p> <ul style="list-style-type: none"> • nazwa i adres szkoły • rodzaj stwierdzonego zagrożenia • własne imię i nazwisko oraz pełniona funkcja • telefon kontaktowy • zrealizowane działania. <p>Potwierdź przyjęcie zgłoszenia i zapisz dane przyjmującego zgłoszenie.</p>
<p>Sposób postępowania z uczniami ze SPE</p>	<p>Nauczyciele odpowiedzialni za opiekę nad osobami niepełnosprawnymi dbają o zachowanie uczniów odpowiadające potrzebom danej sytuacji. W przypadku konieczności ewakuacji zapewniają pomoc, zgodnie z wcześniejszymi ustaleniami.</p>
<p>Zarządzanie w przypadku sytuacji kryzysowej</p>	<p>Czynnościami prowadzonymi w trakcie realizacji procedury kieruje dyrektor placówki, wicedyrektor lub osoba przez niego wyznaczona.</p>

Obowiązki pracowników

- zapoznanie się z czynnościami realizowanymi w trakcie uruchamiania procedury;
- branie udziału w treningach i szkoleniach z zakresu stosowania procedury;
- znajomość sygnału uruchamiającego procedurę;
- posiadanie spisu numerów telefonu osób odpowiedzialnych za uruchomienie procedury i koordynację ewakuacji osób niepełnosprawnych;
- znajomość własnych zadań w przypadku uruchomienia procedury;
- znajomość miejsca ewakuacji;
- szkolenie uczniów w zakresie postępowania w przypadku uruchomienia procedury;
- stosowanie się do poleceń osoby zarządzającej sytuacją kryzysową.

1.5. Skażenie chemiczne lub biologiczne szkoły – procedury postępowania w przypadku uwolnienia się niebezpiecznych dla ludzi i środowiska substancji chemicznych oraz zastosowania broni biologicznej

Przez zagrożenie chemiczne rozumiemy uwolnienie niebezpiecznych dla ludzi i środowiska substancji chemicznych, mieszanin lub roztworów występujących w środowisku naturalnym lub powstałych w wyniku działalności człowieka. Zagrożenie może wynikać także z zastosowania broni biologicznej (broń B, broń bakteriologiczna). W broni B ładunki bojowe wypełnione są mikroorganizmami chorobotwórczymi: bakteriami (wąglik, brucelozą etc.), wirusami (ospa, gorączka krwotoczna, zapalenie mózgu, wirus HIV), toksynami (rycyna, dioksyna, toksyna otulinowa), grzybami lub pierwotniakami.

Sytuacja, w której mogło nastąpić skażenie szkoły (np. szkoła otrzymuje informację o możliwym skażeniu substancją chemiczną/biologiczną)

Skażenie otoczenia szkoły (np. pożar sąsiadującego ze szkołą magazynu z oponami lub środkami chemicznymi) – należy uciec do budynku, zamknąć okna.

Należy wówczas:

Zaalarmować wszystkich przebywających na terenie szkoły, a osoby przebywające na zewnątrz ewakuować do budynku szkoły, przemieszczając się pod wiatr oraz poprzecznie do kierunku wiatru. Natychmiast po ogłoszeniu alarmu powiadomić odpowiednie służby – policję, straż pożarną, pogotowie ratunkowe, kładąc szczególny nacisk na zawarcie w tym powiadomieniu informacji o charakterze potencjalnego ataku.

W budynku szkoły zamknąć i uszczelnić okna, drzwi, otwory wentylacyjne, wyłączyć klimatyzację.

W miarę możliwości zgromadzić podręczne środki ratownicze i „odtrutki” – maski pyłowe, gazę, watę, kwas octowy, sok cytrynowy, oliwę jadalną, wodę, wodę utlenioną, mydło, olej parafinowy, środki pobudzające krążenie, spirytus do przemywania skóry.

Przygotować wilgotne tampony, np. z gazy, do ochrony dróg oddechowych, na wypadek przeniknięcia środka biologicznego lub chemicznego do wnętrza pomieszczeń – częsta zmiana kompresu/gazy lub nawilżanie go wodą zabezpiecza przed nadmiernym pochłanianiem substancji przez osobę, która ją wdycha.

Powstrzymać się od picia, spożywania posiłków, palenia papierosów oraz czynności wymagających dużego wysiłku.

Do chwili odwołania alarmu lub zarządzenia ewakuacji nie opuszczać uszczelnionych pomieszczeń, nie przebywać w pobliżu okien i innych otworów wentylacyjnych.

Oczekiwać na pojawienie się odpowiednich służb i postępować zgodnie z otrzymanymi od nich wytycznymi.

Wewnętrzne skażenie budynku szkoły – należy ewakuować osoby przebywające w szkole, otwierając okna wszędzie, gdzie jest to możliwe, żeby wymusić cyrkulację powietrza. (Substancje toksyczne, np. gazy, mogą być lżejsze od powietrza (amoniak, chlor) lub cięższe od powietrza – np. tlenek węgla, azot).

Należy wówczas:

Zaalarmować wszystkich przebywających na terenie szkoły, a osoby przebywające wewnątrz ewakuować z budynku szkoły.

Natychmiast po ogłoszeniu alarmu powiadomić odpowiednie służby – policję, straż pożarną, pogotowie ratunkowe, kładąc szczególny nacisk na zawarcie w tym, powiadomieniu informacji o charakterze potencjalnego ataku.

W budynku szkoły otworzyć okna, drzwi, otwory wentylacyjne, włączyć klimatyzację.

W miarę możliwości zgromadzić podręczne środki ratownicze i „odtrutki” – maski pyłowe, gazę, watę, kwas octowy, sok cytrynowy, oliwę jadalną, wodę, wodę utlenioną, mydło, olej parafinowy, środki pobudzające krążenie, spirytus do przemywania skóry.

Przygotować wilgotne tampony, np. z gazy, do ochrony dróg oddechowych – częsta zmiana kompresu/gazy lub nawilżanie go wodą zabezpiecza przed nadmiernym pochłanianiem substancji osobę, która ją wdycha.

Powstrzymać się od picia, spożywania posiłków, palenia papierosów oraz czynności wymagających dużego wysiłku.

Do chwili odwołania alarmu lub zarządzenia ewakuacji nie wchodzić do pomieszczeń, przebywać w pobliżu okien i innych otworów wentylacyjnych.

Oczekiwać na pojawienie się odpowiednich służb i postępować zgodnie z otrzymanymi od nich wytycznymi.

Sytuacja, w której szkoła została skażona substancją chemiczną/biologiczną, a zagrożenie wykryto natychmiast lub szybko po jego pojawieniu się

Należy wówczas:

1. Powstrzymać się od dotykania i wążania podejrzanych przedmiotów, sprzątania proszku, ścierania cieczy.
2. Aby zapobiec rozprzestrzenianiu się substancji, przykryć ją np. kocem.
3. Pozamykać okna oraz drzwi i wyłączyć klimatyzację, nie dopuścić do przeciągów.
4. Opuścić pomieszczenie, w którym wykryto obecność podejrzanej substancji uniemożliwić dostępu do niego.
5. Powiadomić osobę odpowiedzialną za zarządzanie kryzysowe w szkole – dyrektora, zastępcę dyrektora, osobę upoważnioną przez dyrekcję.
6. Zaalarmować wszystkie osoby przebywające na terenie szkoły i skierować je w rejon ewakuacji, przemieszczając się pod wiatr oraz poprzecznie do kierunku wiatru, rejonów ewakuacji powinno być kilka i powinny znajdować się w różnych kierunkach od szkoły, gdyż nie znamy kierunku wiatru w czasie przedmiotowego zagrożenia; rejonem ewakuacji powinien być budynek/budynki, a nie otwarta przestrzeń.

7. Natychmiast po ogłoszeniu ewakuacji powiadomić odpowiednie służby – policję, straż pożarną, pogotowie ratunkowe, kładąc szczególny nacisk na zawarcie w tym powiadomieniu informacji o charakterze potencjalnego zagrożenia.
8. Jeśli miał miejsce kontakt z substancją: umyć dokładnie ręce wodą i mydłem, zdjąć ubranie, które miało kontakt z podejrzaną substancją, i włożyć je do plastikowego worka.
9. Po kontakcie z substancją nie wolno: jeść, pić, palić papierosów do czasu uzyskania zgody odpowiednich służb – policji, straży pożarnej, wyspecjalizowanej jednostki zwalczania skażeń i zakażeń.
10. Sporządzić listę osób (imię, nazwisko), które miały kontakt z podejrzaną substancją albo znalazły się w odległości ok. 5 m od niej; listę przekazać policji.
11. W miarę możliwości gromadzić podręczne środki ratownicze i „odtrutki” – maski pyłowe, gazę, watę, kwas octowy, sok cytrynowy, oliwę jadalną, wodę, wodę utlenioną, mydło, olej parafinowy, środki pobudzające krążenie, spirytus do przemywania skóry.
12. Przygotować wilgotne tampony do ochrony dróg oddechowych, na wypadek przeniknięcia środka biologicznego lub chemicznego do wnętrza pomieszczeń – częsta zmiana kompresu/gazy lub nawilżanie go wodą zabezpiecza przed nadmiernym pochłanianiem substancji.
13. Powstrzymać się od picia, spożywania posiłków, palenia papierosów oraz prac wymagających dużego wysiłku.
14. Oczekiwać na pojawienie się odpowiednich służb i postępować zgodnie z otrzymanymi od nich wytycznymi.

Sytuacja, w której szkoła została skażona substancją chemiczną/biologiczną, a zagrożenie wykryto późno, np. gdy pojawiły się objawy reakcji na substancję lub/i ogniska zachorowań

Należy wówczas:

1. Powstrzymać się od dotykania i włączania podejrzanych przedmiotów, sprzątnięcia proszku, ścierania cieczy.
2. Powiadomić osobę odpowiedzialną w szkole za zarządzanie kryzysowe – dyrektora, zastępcę dyrektora, osobę upoważnioną przez dyrekcję.
3. Przykryć substancję np. kocem, aby zapobiec jej rozprzestrzenianiu się,
4. Opuścić pomieszczenie, w którym wykryto obecność podejrzanej substancji i uniemożliwić dostęp do niego.
5. Ogłosić alarm i ewakuować do wnętrza szkoły wszystkich uczniów, nauczycieli oraz pracowników znajdujących się bezpośrednio poza budynkiem, a przebywających na terenie szkoły.
6. Natychmiast po ogłoszeniu alarmu powiadomić odpowiednie służby – policję, straż pożarną, pogotowie ratunkowe, kładąc szczególny nacisk na zawarcie w tym powiadomieniu informacji o charakterze potencjalnego zagrożenia.
7. Zamknąć i uszczelnić okna, drzwi, otwory wentylacyjne, wyłączyć klimatyzację, a budynek szkoły wraz ze wszystkimi obecnymi wewnątrz osobami odizolować od bezpośredniego otoczenia, przygotowując się do ewentualnej kwarantanny.
8. Oczekiwać na pojawienie się odpowiednich służb i postępować zgodnie z otrzymanymi od nich wytycznymi.

9. Instrukcja postępowania w przypadku skażenia substancją chemiczną lub biologiczną terenu szkoły oraz zagrożenia skażeniem ww. substancjami

Osoby odpowiedzialne za zarządzanie	
Dyrektor lub wicedyrektor szkoły; w przypadku ich nieobecności – osoba przez nich upoważniona	
Otrzymanie przez szkołę informacji o możliwym skażeniu substancją chemiczną/biologiczną – mogło nastąpić skażenie placówki	Zaalarmować wszystkich przebywających na terenie szkoły, osoby przebywające na zewnątrz ewakuować do budynku szkoły, przemieszczając się pod wiatr oraz poprzecznie do kierunku wiatru.
	Natychmiast po ogłoszeniu alarmu powiadomić odpowiednie służby.
	W budynku szkoły zamknąć i uszczelnić okna, drzwi, otwory wentylacyjne, wyłączyć klimatyzację.
	W miarę możliwości gromadzić podręczne środki ratownicze.
	Przygotować wilgotne tampony do ochrony dróg oddechowych, na wypadek przeniknięcia środka biologicznego lub chemicznego do wnętrza pomieszczeń.
	Powstrzymać się od picia, spożywania posiłków, palenia papierosów oraz prac wymagających dużego wysiłku.
	Do chwili odwołania alarmu lub zarządzenia ewakuacji nie opuszczać uszczelnionych pomieszczeń, nie przebywać w pobliżu okien i innych otworów wentylacyjnych.
	Oczekiwać na pojawienie się odpowiednich służb i postępować zgodnie z otrzymanymi od nich wytycznymi.
Skażenie szkoły substancją chemiczną/biologiczną – zagrożenie wykryto natychmiast lub szybko po jego pojawieniu się	Nie dotykać i nie wąchać podejrzanych przedmiotów, nie sprzątać proszku, nie ścierać cieczy.
	Aby zapobiec rozprzestrzenianiu się substancji, przykryć ją np. kocem.

	Pozamykać okna oraz drzwi i wyłączyć klimatyzację, niedopuszczać do przeciągów.
	Opuścić pomieszczenie, w którym wykryto obecność podejrzanej substancji i nie wpuszczać do niego innych osób.
	Powiadomić administratora.

Skażenie szkoły substancją chemiczną/biologiczną – zagrożenie wykryto natychmiast lub szybko po jego pojawieniu się	Zaalarmować wszystkie osoby przebywające na terenie szkoły i skierować je w rejon ewakuacji, przemieszczając się pod wiatr oraz poprzecznie do kierunku wiatru.
	Natychmiast po ogłoszeniu ewakuacji powiadomić odpowiednie służby.
	Jeśli miał miejsce kontakt z substancją, należy: umyć dokładnie ręce wodą i mydłem, zdjąć ubranie, które miało kontakt z podejrzaną substancją, i włożyć je do plastikowego worka.
	Po kontakcie z substancją nie wolno: jeść, pić, palić papierosów do czasu uzyskania zgody odpowiednich służb.
	W obiekcie – budynku, do którego nastąpiła ewakuacja, zamknąć i uszczelnić okna, drzwi, otwory wentylacyjne, wyłączyć klimatyzację.
	Sporządzić listę osób, które miały kontakt z podejrzaną substancją albo znalazły się w odległości ok. 5 m od niej. Listę przekazać policji.
	W miarę możliwości gromadzić podręczne środki ratownicze i odtrutki.

	<p>Przygotować wilgotne tampony do ochrony dróg oddechowych, na wypadek przeniknięcia środka biologicznego lub chemicznego do wnętrza pomieszczeń.</p>
	<p>Powstrzymać się od picia, spożywania posiłków, palenia papierosów oraz prac wymagających dużego wysiłku.</p>
	<p>Oczekiwać na pojawienie się odpowiednich służb i postępować zgodnie z otrzymanymi od nich wytycznymi.</p>
<p>Skażenie szkoły substancją chemiczną/biologiczną – zagrożenie wykryto późno, np. gdy pojawiły się objawy reakcji na substancję lub/i ogniska zachorowań</p>	<p>Nie dotykać i nie wąchać podejrzanych przedmiotów, nie sprzątać proszku, nie ścierać cieczy.</p>
	<p>Powiadomić kierownictwo szkoły.</p>
	<p>Aby zapobiec rozprzestrzenianiu się substancji, przykryć ją np. kocem.</p>
	<p>Pozamykać okna oraz drzwi i wyłączyć klimatyzację, nie dopuścić do przeciągów.</p>

<p>Skażenie szkoły substancją chemiczną/biologiczną – zagrożenie wykryto późno, np. gdy pojawiły się objawy reakcji na substancję lub/i ogniska zachorowań</p>	<p>Opuścić pomieszczenie, w którym wykryto obecność podejrzanej substancji i nie wpuszczać do niego innych osób.</p>
	<p>Ogłosić alarm i ewakuować do wnętrza szkoły wszystkich uczniów, nauczycieli oraz pracowników znajdujących się bezpośrednio poza budynkiem, a przebywających na terenie szkoły.</p>
	<p>Natychmiast po ogłoszeniu alarmu powiadomić odpowiednie służby.</p>
	<p>Zamknąć i uszczelnić okna, drzwi, otwory wentylacyjne, wyłączyć klimatyzację, a budynek szkoły wraz ze wszystkimi</p>

	<p>obecni wewnątrz osobami odizolować od bezpośredniego otoczenia, przygotowując się do ewentualnej kwarantanny.</p>
	<p>Oczekiwać na pojawienie się odpowiednich służb i postępować zgodnie z otrzymanymi od nich wytycznymi.</p>
Sposób prowadzenia ewakuacji	<p>Ewakuację można przeprowadzić tylko na wyraźną komendę sił interwencyjnych i zgodnie z ich wskazówkami.</p>
Sposób reakcji na sygnał dźwiękowy	<p>W zależności od sytuacji: ewakuacja; wejście do budynku i pozostanie w nim.</p>
Telefony alarmowe	<p>Policja 997; straż pożarna 998; pogotowie ratunkowe 999; europejski telefon alarmowy 112</p>
Sposób powiadamiania służb	<p>Wybierz jeden z ww. numerów.</p> <p>Po zgłoszeniu się dyżurnego operatora danej służby podaj następujące informacje:</p> <ul style="list-style-type: none"> • nazwa i adres szkoły • rodzaj stwierdzonego zagrożenia • własne imię i nazwisko oraz pełniona funkcja • telefon kontaktowy • zrealizowane działania. <p>Potwierdź przyjęcie zgłoszenia i zapisz dane przyjmującego-go zgłoszenie</p>
Sposób postępowania z uczniami ze SPE	<p>Nauczyciele odpowiedzialni za opiekę na osobami niepełnosprawnymi dbają o zachowanie się dzieci zgodnie z potrzebami danej sytuacji. W przypadku konieczności ewakuacji zapewniają pomoc zgodnie z wcześniejszymi ustaleniami.</p>

Zarządzanie w przypadku sytuacji kryzysowej	<p>Czynnościami realizowanymi w trakcie procedury kieruje dyrektor placówki, wicedyrektor lub osoba przez niego wyznaczona.</p>
--	---

Obowiązki pracowników:

- zapoznanie się z czynnościami realizowanymi w trakcie uruchamiania procedury;
- branie udziału w treningach i szkoleniach z zakresu stosowania procedury;
- znajomość sygnału uruchamiającego procedurę;
- posiadanie listy numerów telefonu osób odpowiedzialnych za uruchomienie procedury i koordynację ewakuacji osób niepełnosprawnych;
- znajomość własnych zadań w przypadku uruchomienia procedury;
- znajomość miejsca ewakuacji.
- szkolenie uczniów w zakresie postępowania w przypadku uruchomienia procedury;
- stosowanie się do poleceń osoby zarządzającej sytuacją kryzysową.

1.6. Epidemia; kataklizm – procedury postępowania przypadku wystąpienia sytuacji nadzwyczajnych

Stan nadzwyczajny to sytuacja szczególnego zagrożenia, którego nie da się usunąć za pomocą narzędzi już funkcjonujących. Wymaga on sięgnięcia po szczególne środki prawne. Do stanów nadzwyczajnych zaliczamy stan wojenny, stan wyjątkowy oraz stan klęski żywiołowej.

W przypadku wystąpienia kataklizmu, epidemii, pandemii lub innego poważnego zagrożenia dla zdrowia i życia ludzkiego Rada Ministrów na wniosek właściwego wojewody lubz własnej inicjatywy, w drodze rozporządzenia, wprowadza stan klęski żywiołowej.

W czasie stanu klęski żywiołowej właściwy miejscowo wójt (burmistrz, prezydent miasta) kieruje działaniami prowadzonymi na obszarze gminy w celu zapobieżenia skutkom klęski żywiołowej lub ich usunięcia.

W razie niezdolności do kierowania lub niewłaściwego kierowania działaniami prowadzonymi w celu zapobieżenia skutkom klęski żywiołowej lub ich usunięcia wojewoda z inicjatywy własnej lub na wniosek starosty może zawiesić uprawnienia wójta (burmistrza, prezydenta miasta) i wyznaczyć pełnomocnika do kierowania tymi działaniami.